

Пресреліз

12.05.2025

Через війну Україна завалена брухтом: відмова від експорту металолому коштуватиме країні \$100 млн валютних надходжень

За даними Української асоціації вторинних металів (УАВтормет), щомісяця обсяг металолому зростає в середньому на 5–10% (близько 10–12 тис. т). Основна причина — це наслідки війни: систематичні руйнування об'єктів інфраструктури, тисячі знищених одиниць автотранспорту тощо. Крім того, існує серйозна проблема утилізації суто військового (конверсійного) брухту — знищеної техніки, залишків боєприпасів тощо, що становить екологічну загрозу для країни. Його потенційні запаси оцінюються в 1-1,2 млн т, з яких підтверджені обсяги, що придатні для переробки, складають 200-250 тис. т.

Микола Климович, директор з розвитку бізнесу ТОВ “Міртен”, нагадав, що за три роки повномасштабної війни обсяги споживання брухту скоротилися в середньому в 2,5 раза від довоєнного рівня — переважно через втрату двох металургійних гігантів: ММК імені Ілліча та “Азовсталі” (з 3323,4 тис. т у 2021 році до 1343 тис. т у 2024 році).

“Війна — це лихо, яке зачепило всі сфери життя. З огляду на приріст металолому, дуже скоро Україна може постати в апокаліптичних пейзажах з териконами брухту. Вже зараз варто бити на сполох, адже його надлишок невпинно зростає. А внутрішнє споживання металургійними комбінатами покриває у середньому лише 70% загального обсягу зібраного брухту”, — зазначив експерт.

Він звернув увагу, що експортні можливості українських заготівельників брухту досить обмежені. По-перше, через високі експортні мита — 180 €/т, запроваджені ще 2021 року. Наразі ринок збуту фактично обмежується лише країнами ЄС, адже діє економічний «безвіз» між Україною та Європейським Союзом, який передбачає нульову ставку експортного мита. За його підрахунками, щомісячний обсяг експорту металолому до країн ЄС не перевищує 25 тис. т.

“Розуміємо, що попри активний експорт вторинної сировини, в Україні зберігається значний надлишок, який може забезпечити безперебійну роботу металургійних підприємств щонайменше протягом 3–4 місяців”, — наголосив Микола Климович.

Він зауважив, що з 6 червня 2025 року дія автономних торговельних заходів (так званого «торговельного безвізу») припиниться. Щоправда, згідно з рішенням Європарламенту від 8 травня це не зачепить металургійну галузь, як основної галузі для економічного розвитку України. Для всіх інших товарів, в тому числі брухту чорних металів, передбачено поступовий перехід до нової схеми взаємин — глибокої та всеосяжної угоди про вільну торгівлю. Водночас фахівець підкреслив важливість галузі в загальній системі експорту.

“Наразі обсяги експорту металобрухту разом із продукцією металургії посідають третє місце. За підсумками 2024 року їхня частка склала близько 11,4% від загального обсягу українського експорту. Завдяки заготівельникам брухту Україна щомісяця отримує до \$8 млн валютної виручки, щороку — до \$100 млн. Це вагомий

надходження до міжнародних резервів, які дозволяють Нацбанку підтримувати стабільність економіки та валютного ринку”, — зауважив експерт.

Він повідомив, що станом на 1 травня середня вартість брухту чорних металів у ЄС становить близько 280-300 €/т. В Україні ж ціни майже на 70% нижчі — 180-200 €/т (різниця складає 100 €/т). Металургійні комбінати, за словами експерта, не готові платити заготівельникам світову ціну. Через це точаться дискусії щодо можливої повної заборони експорту.

“За різними оцінками, через війну на заготівельному ринку кількість компаній вже скоротилася більш як вдвічі (у 2021 році їх налічувалося понад 750, а станом на травень 2025 року лишилося 350). Вочевидь це суттєво обмежує можливості ринку. А внутрішні занижені ціни, продиктовані металургами, ставлять під загрозу всю галузь. Тому без експорту заготівельники брухту скоріше за все опиняться на межі банкрутства. Тобто ініціатори заборони експорту самі себе загоняють у глухий кут: в Україні спостерігатиметься не дефіцит сировини, а дефіцит фахових компаній, які можуть її зібрати, відсортувати та доставити. Ми можемо опинитися в парадоксальній ситуації: брухту вдосталь, а збирати його — нікому. А це загрожує і екологічними наслідками, і скороченням виробництва металопродукції”, — вважає фахівець.

На його думку, навіть у разі запровадження повної заборони експорту металолому, вона не протримається довго — обставини змусять скасувати обмеження. До того ж він вважає, що заборона експорту брухту суперечить євроінтеграційним процесам України: ринок має бути вільним тим більше в умовах, коли ЄС іде назустріч металургійній галузі, продовживши для них економічний “безвіз”. Однак вже зараз визріває потенційна проблема для металургів в ЄС — навряд чи без української сировини вони радо сприймуть преференції для своїх українських конкурентів, що фактично витіснять європейські компанії із внутрішнього ринку.

“Гадаю, що ніхто не забув “зернову блокаду” на кордонах з Україною. Цілком можливе повторення цієї ганьби, але це вже буде “металева блокада”. Але все ж таки заборона експорту металолому — майже факт. Я переконаний, що таке рішення буде тимчасовим. Адже ситуація вимагатиме протилежного: необхідність скасування експортних обмежень для країн ЄС, зниження мит для експорту до інших держав і встановлення справедливої внутрішньої ціни на брухт”, — підсумував Микола Климович.